

سَمِيعُ الدَّلِيلِ الْعَزِيزِ الْحَمِيدِ

معاونت پژوهش و فن آوری

به نام خدا

تعهد اصالت رساله یا پایان نامه تحصیلی

اینجانب مختار رستمی دانش آموخته مقطع کارشناسی ارشد در رشته حقوق جزا و جرم شناسی که در تاریخ ... از پایان نامه خود تحت عنوان " بررسی مبانی فقهی حقوقی جرم قمار و پیامدهای آن در جامعه" با کسب نمره دفاع نموده ام. بدین وسیله متعهد می شوم:

۱- این پایان نامه حاصل تحقیق و پژوهش انجام شده توسط اینجانب بوده و در مواردی که از دستاوردهای علمی و پژوهشی دیگران (اعم از پایان نامه، کتاب، مقاله و ...) استفاده نموده ام، مطابق ضوابط و رویه موجود، نام منبع مورد استفاده و سایر مشخصات آنرا در فهرست مربوطه ذکر و درج کرده ام.

۲- این پایان نامه قبلاً برای هیچ مدرک تحصیلی (هم سطح، پایین تر یا بالاتر) در سایر دانشگاه ها و موسسات آموزش عالی ارائه نشده است.

۳- چنانچه بعد از فراغت از تحصیل، قصد استفاده و هرگونه بهره برداری اعم از چاپ کتاب، ثبت اختراع و ... از پایان نامه داشته باشم، از حوزه معاونت پژوهشی واحد مجوزهای مربوطه را اخذ نمایم.

۴- چنانچه در هر مقطع زمانی خلاف موارد فوق ثابت شود، عواقب ناشی از آن را می پذیرم و دانشگاه آزاد اسلامی واحد بندرلنگه مجاز است با اینجانب مطابق ضوابط و مقررات رفتار نموده و در صورت ابطال مدرک تحصیلی ام هیچگونه ادعایی نخواهم داشت.

نام و نام خانوادگی: مختار رستمی

تاریخ و امضاء

معاونت پژوهش و فن آوری

به نام خدا

منشور اخلاق پژوهش

بیاباری از خداوند سبحان و اعتقاد به این که عالم محضر خداست و همواره ناظر بر اعمال انسان و به منظور پاس داشت مقام بلند دانش و پژوهش و نظر به اهمیت جایگاه دانشگاه در اعتلای فرهنگ و تمدن بشری، مادانشجویان و اعضاء هیئت علمی واحد های دانشگاه آزاد اسلامی متعهد می گردیم اصول زیر را در انجام فعالیت های پژوهشی مد نظر قرار داده و از آن تخطی نکنیم:

- ۱- اصل حقیقت جویی: تلاش در راستای پی جویی حقیقت و وفاداری به آن و دوری از هرگونه پنهان سازی حقیقت.
- ۲- اصل رعایت حقوق: التزام به رعایت کامل حقوق پژوهشگران و پژوهیدگان (انسان، حیوان و نبات) و سایر صاحبان حق.
- ۳- اصل مالکیت مادی و معنوی: تعهد به رعایت کامل حقوق مادی و معنوی دانشگاه و کلیه بکاران پژوهش.
- ۴- اصل منافع ملی: تعهد به رعایت مصالح ملی و در نظر داشتن پیشبرد و توسعه کشور در کلیه مراحل پژوهش.
- ۵- اصل رعایت انصاف و امانت: تعهد به اجتناب از هرگونه جانب داری غیر علمی و حفاظت از اموال، تجهیزات و منابع در اختیار.
- ۶- اصل رازداری: تعهد به صیانت از اسرار و اطلاعات محرمانه افراد، سازمان ها و کشور و کلیه افراد و نهاد های مرتبط با تحقیق.
- ۷- اصل احترام: تعهد به رعایت حریم ها و حرمت ها در انجام تحقیقات و رعایت جانب تقد و خودداری از هرگونه حرمت شکنی.
- ۸- اصل ترویج: تعهد به رواج دانش و اشاعه نتایج تحقیقات و انتقال آن به بکاران علمی و دانشجویان به غیر از مواردی که منع قانونی دارد.
- ۹- اصل برانست: التزام به برانست جویی از هرگونه رفتار غیر حرفه ای و اعلام موضع نسبت به کسانی که حوزه علم و پژوهش را به شائبه های غیر علمی می آلاینند.

تاریخ و امضاء

دانشگاه آزاد اسلامی واحد بندر لنگه

پایان نامه کارشناسی ارشد (M.A)

رشته حقوق

گرایش جزا و جرم شناسی

بررسی مبانی فقهی حقوقی جرم قمار و پیامدهای آن در جامعه

استاد راهنما:

دکتر محمد رضانی

نگارنده:

مختار رستمی

آبان ۱۳۹۷

صورت جلسه دفاع

تقدیر و تشکر...

با سپاس از راهنمایی های بی دریغ و لطف و همراهی استادگرانقدر جناب آقای دکتر محمد رضانی که در نگارش پایان نامه از راهنمایی های ارزنده شان برخوردار گشته و حمایت های صادقانه ی ایشان بهره مند شدم کمال سپاسگزاری را دارم. و با تشکر از همه ی اساتید بزرگوار و محترم دانشگاه که در این چند سال ، در آموختن علم حقوق از بحث و دانش ایشان بهره مند شدم. برای به ثمر رسیدن این پایان نامه به افراد بسیاری مدیون هستم که تشکر و قدردانی از تک تک آنها هر چند وظیفه ای است بر گردنم؛ اما میسر نیست. بنابراین چنانچه نام عزیزانی در اینجا ذکر نشده است عذر مرا بپذیرند.

تقدیم به...

پدر و مادر عزیز و مهربانم:

فرشتگانی که سخات ناب باور بودن، لذت و غرور داشتن، جسارت

خواستن، عظمت رسیدن و تمام تجربه‌های زیبای زندگی ام را می‌یونشان

، مستم.

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
چکیده.....	۱
مقدمه.....	۳
الف) بیان مسئله.....	۳
ب) سوالات تحقیق.....	۴
ج) پیشینه تحقیق.....	۴
د) فرضیات تحقیق:.....	۸
ه) اهداف تحقیق.....	۸
و) روش شناسی تحقیق.....	۹
ز) ساماندهی تحقیق.....	۹

فصل اول: کلیات تحقیق

مبحث اول: تعاریف مفاهیم اصلی تحقیق.....	۱۱
گفتار اول: مفهوم لغوی قمار.....	۱۱
گفتار دوم: مفهوم قمار در اصطلاح فقها.....	۱۳
گفتار سوم: تحولات جرم انگاری قمار در ایران.....	۱۵
گفتار چهارم: دلایل حرمت قمار.....	۲۱
گفتار پنجم: تعریف آلات قمار.....	۲۲
گفتار ششم: بازیهای مشکوک به قمار.....	۲۳
گفتار هفتم: اقسام و احکام قمار.....	۲۳
مبحث دوم: ادله حرمت قمار.....	۲۹
گفتار اول: روایات ناهی از قمار.....	۲۹
گفتار دوم: روایات نهی کننده از بازی با شطرنج.....	۳۷
گفتار سوم: ادله جواز بازی شطرنج.....	۳۸
گفتار چهارم: دیدگاه اهل سنت.....	۳۹

فصل دوم: مبانی فقهی حکم بازی با شطرنج از نظر فقهای شیعه

مبحث اول: دیدگاه برخی از فقهای معاصر.....	۴۵
---	----

گفتار اول: مبانی فقهی آیت الله العظمی مکارم

شیرازی..... ۴۵

گفتار دوم: دیدگاه آیت اله سیستانی..... ۴۷

گفتار سوم : مبانی حرمت بازی با شطرنج..... ۴۹

گفتار چهارم : مبانی حلیت بازی با شطرنج..... ۵۱

مبحث دوم: نگاهی به دیدگاه فقهای صدر اول..... ۵۳

گفتار اول: حکم بازی با شطرنج..... ۵۴

گفتار دوم: بیان دیدگاهها..... ۶۵

گفتار سوم: دیدگاه اهل سنت درباره شطرنج..... ۶۶

گفتار چهارم: خلاصه دیدگاههای علمای اهل سنت..... ۷۲

گفتار پنجم: نظر مراجع در رابطه با بازی پاسور..... ۸۸

فصل سوم: مبانی حقوقی قمار و آثار آن در جامعه

مبحث اول: پیامدهای و آثار زیانبار قمار در جامعه..... ۹۲

گفتار اول: پیامدهای منفی قمار..... ۹۳

گفتار دوم: راه های پیشگیری از قمار در جامعه..... ۹۶

گفتار سوم: درمان مبتلایان قمار..... ۹۷

گفتار چهارم: قمار بزرگترین عامل هیجان..... ۱۰۰

گفتار پنجم: رابطه قمار با جنایات..... ۱۰۰

گفتار ششم: ضررهای اقتصادی قمار..... ۱۰۱

مبحث دوم: قمار در قانون مجازات اسلامی..... ۱۰۱

گفتار اول: مواد ۷۰۵ الی ۷۱۱ قانون مجازات اسلامی..... ۱۰۳

گفتار دوم: شرط بندی و بررسی این جرم از منظر قانون..... ۱۰۵

مبحث سوم : قمار، شرط بندی، گرو بندی و مسکرات در نظام حقوقی کنونی..... ۱۰۶

گفتار اول: خرید و فروش آلات قمار از دیدگاه حقوقی..... ۱۰۶

گفتار دوم: انواع بازی های قمار در فضای مجازی..... ۱۰۸

فصل چهارم : نتیجه گیری و پیشنهادات

الف) نتیجه گیری ۱۱۱

ب) پیشنهادات تحقیق ۱۱۲

۱۱۳..... منابع و ماخذ

۱۱۸..... Abstract

چکیده:

قمار و قماربازی یک ناهنجاری اجتماعی است که آثار سوء آن در همه ی ابعاد اجتماعی، روانی، اقتصادی، اعتقادی هویدا است و آثار زیانبار این پدیده ی ضد هنجاری اجتماعی را در تامین این ابعاد می توان مورد بحث و بررسی قرار داد و مبادرت به آن به علت آثار سوئی که بر جای می گذارد. قمار به معنای انجام کاری بر مبنای شرط بندی است که به موجب آن یکی از طرفین ملزم به پرداخت مال معین و یا انجام عمل خاصی برای شخص برنده می شود که شرعاً این کار حرام می باشد. از لحاظ فلسفه ی جرم انگاری آنقدر قابل سرزنش و صدمه زننده است که عقلای جهان آن را جرم دانسته و برای آن مجازات خاص در نظر گرفته اند تا از این طریق با آن به مبارزه بپردازند. قمار یکی از انواع بازی های مخرب و خانمان سوز است که متأسفانه با عنوان فریبنده ورزش فکری، بر مفاسد آن سرپوش گذاشته می شود. از نظر اسلام، این بازی ناسالم، جزء گناهان کبیره است. قمار باعث تشدید تضادهای داخلی، اختلافات خانوادگی، ازدیاد کینه و دشمنی می گردد. از نظر فقهی در صورتی که وسیله ای به عنوان وسیله قمار شناخته شود، ساخت و ساز و خرید و فروش آن حرام می باشد و درآمد حاصل از آن نیز نامشروع خواهد بود. مقصود از آلات قمار، چیزی است که نوعاً با آن قمار بازی می کنند. به عبارت دیگر در عرف متدینین و کسانی که تقید شرعی دارند، آن وسیله را ابزار قمار بازی بدانند ولو آن که در برخی موارد خاص، چند نفر بدون برد و باخت و شرط بندی بلکه به قصد سرگرمی یا بازی فکری با آن بازی کنند، این بازی با آلات قمار است و طبق روایات حرام می باشد. بیان مصادیق مشکوک آلت قمار (شطرنج، پاسور، تخته نرد، بیلارد) و بیان نظرات و فتاوی فقها در رابطه با حلیت یا حرمت بازی با این وسایل بدون برد و باخت، و در نظر گرفتن عرف متدینین، رواج امروزی این آلات را در بکارگیری برای قمار بررسی شده است در آیات، روایات و متون دینی نکوهش های شدیدی نسبت به قماربازی وارد شده است؛ چرا که به فرموده قرآن کریم قماربازی موجب ایجاد کینه و دشمنی در بین مردم، موجب هرزگی، عیاشی و دوری از یاد خدا و نماز می شود و چنین شخصی به راحتی دست به هر جنایتی می زند، لذا در شریعت اسلامی مورد نهی قرار گرفته است. اسلام به منظور جلوگیری از رواج چنین آفتی تمام وسائل قمار و هرگونه ارتباط و پرداختن به آن را تحریم نموده تا ریشه آن در جامعه خشکانده شود.

کلمات کلیدی: مبانی فقهی جرم قمار، مبانی حقوقی جرم قمار، عواقب قمار

مقدمه

مقدمه:

معرفی و شناختن جرم قمار بعنوان معضل اجتماعی و اقتصادی. از آنجا که قمار از جمله جرایمی است که اغلب در فهرست رقم سیاه قرار می‌گیرد. ضربات جبران ناپذیری بر جامعه وارد می‌کند. قمار در اسلام حرام است در سال ۱۳۰۴ تنها یک ماده بجرم قمار اختصاص داده شده بود اما اکنون مواد بیشتری بموضوع اختصاص داده شده است. بجاست با یک قانون صحیح ملاک معیار و تعریف مشخصی از آن داده شود. لازم بذکر است که تکلیف اموال حاصل از قمار در سایه اصلاح قانون مشخص می‌شود. بی‌گمان بازی بدون برد و باخت با شطرنج از جمله موضوعات و مباحث مورد ابتلا است که بایستی کند و کاوی عمیق با توجه به جوانب گوناگون می‌باشد. تحقیق درباره شطرنج از آن رو که بیش از گذشته مورد ابتلای جامعه و حکومت واقع شود و از سوی دیگر پرسشهای فقهی فراوان نسبت به آن مطرح است از اهمیت دوچندانی برخوردار می‌باشد.

الف) بیان مساله

فقها در توسعه و حد مفهوم قمار و برخی از موارد آن اختلاف دارند. صاحب معجم مقاییس اللغه در مفهوم قمار گروگذاری را شرط می‌داند، زیرا پس از بیان این که ماده (قمر) به معنای سفی دی هر چیزی است برخی قمار را از این ماده ندانسته‌اند و برخی دیگر از آن جهت که شخص مقامر همانند ماه در حال خود آرام آرام کم و یا زیاد می‌کند از این ماده دانسته‌اند. اصل قمار عبارت است از گروه نهادن بر بازی با آلات قمار. همان گونه که ظاهر قاموس اللغه و نهاییه بلکه صریح این دو و صریح مجمع البحرین این معنا است.^۱

لازم به یادآوری است هر چند صاحب جواهر این مطلب را با کلمه (قیل) بیان کرده لیکن نظر قطعی وی همین است، زیرا پس از بیان این نظر باور آنان که در قمار برد و باخت را شرط نمی‌دانند نمی‌پذیرد و بازی بدون برد و باخت را حرام نمی‌شمارد، به دلیل اصل و سیره قطعی و انصراف ادله حرمت به بازی از روی برد و باخت از سوی دیگر هدف او از کلمه (قیل) رد این نظر است که پول باید از سوی بازی کننده پرداخت شود. خداوند متعال قمار را در ردیف می‌گساری و بت پرستی و از کارهای پلید شیطانی دانسته و دستور به اجتناب داده است «یا ایها الذین آمنوا انما الخمر والمیسر والانصاب والالزام رجس من عمل الشیطان فاجتنبوه لعلکم تفلحون؛ ای کسانی که ایمان آورده اید،

^۱ - انصاری، مرتضی، المکاسب

بدانید که شراب، قمار، بت‌ها و چوب‌های مخصوص برد و باخت، به تمامی پلید و ناپاک و از کارهای شیطانی است، پس از این کارها پیریزید تا رستگار شوید.^۱

بنابراین سؤال اصلی پژوهش احکام آلات قمار از دیدگاه مراجع مختلف چگونه است؟ می‌باشد.

ب) سؤالات تحقیق

سوال اصلی: حرمت قمار از نظر فقهی دارای چه مبنایی است؟

سؤالات فرعی:

۱- فقهای شیعه و اهل سنت در مورد قمار چه دیدگاهی دارند؟

۲- مصادیق آلات قمار در دیدگاه فقها چیست؟

ج) پیشینه تحقیق

عصام جبوری (۱۳۸۴) در تحقیقی به بررسی اللعب بالآلات القمار و المصادیق المستجده فی الفقه الإسلامی پرداخته است این نوشتار به بررسی حکم بازی کردن با آلات قمار از دیدگاه فقهای امامیه و مذاهب اهل سنت و ادله و استنادهای فقهی آنان در این زمینه می‌پردازد. تحقیق حاضر در سه باب تهیه و تنظیم شده است. در باب اول تعریفی از قمار و آلات آن صورت گرفته و اقوال فقهای همچون: شیخ مرتضی انصاری، صاحب جواهر و اقوال لغویین، مفهوم عرفی قمار و آلات آن ارایه شده و حکم شطرنج و نرد به عنوان مصادیق آلات قمار و آلات دیگری مانند بقیری، سدر، قرق، بیوت روعات و... بیان شده است. در باب دوم حرمت بازی کردن با این آلات قمار و اقوال علمای امامیه و چگونگی استناد آنان به قرآن و روایات، مبنی بر تعلق گرفتن حرمت به آلات مزبور، واکاوی می‌شود. در قسمت دیگری به این مسأله می‌پردازد که: آیا بازی کردن با آلات قمار جزو گناهان بزرگ است یا خیر؟ که نویسنده با رجوع به گفتار فقها و استدلال آنان، هر دو قول را بررسی می‌کند. باب سوم به حرمت بازی کردن با آلات قمار در اقوال پیامبر اسلام و آرای ائمه اربعه اهل سنت (مالکی، حنبلی، شافعی و حنفی) اختصاص دارد. نویسنده در همین زمینه با ارایه مصادیقی از آلات قمار و قاعده کلی در باره حکم شرعی مبتنی بر حرمت بازی کردن با آن‌ها را مطرح کرده و هنگام تردید داشتن در آلت قمار بودن یا نبودن یک وسیله، نحوه استدلال فقها و استناد آنان به اصل عملی در این زمینه را تحلیل می‌کند.

نرگس عافیت (۱۳۸۸) در تحقیقی به بررسی حکمی و موضوعی قمار و شرط بندی پرداخته است قمار یکی از انواع بازی های مخرب و خانمان سوز است که متأسفانه گاهی با عناوین فریبنده بر مفاصل آن سرپوش گذاشته می شود. امروزه بازی ها و روشهای جدیدی که شائبه قمار آلود بودن آنها می رود پا به عرصه وجود گذاشته است که در این پایان نامه، احکام فقهی آنها بررسی شده است؛ مانند برگه های ارمغان بهزیستی، جوایز بانک ها و ... از منظر حقوقی، هر چند در قانون سال ۷۵ عناوین قانونی جرائم مرتبط با قماربازی زیادتر شده و اعمالی را که سابقاً جرم تلقی نمی شد، جرم به حساب آورده اند، که حمل و نگهداری، ورود آلات قمار به داخل کشور یا در معرض فروش قرار دادن آن ها و غیره از این قبیل هستند و می توان گفت با وضع آن ها نوعی خلأ قانونی برطرف شده است اما هنوز انتقادهایی بر آن وارد است.

حجت‌الله کاظمی منصورآباد (۱۳۹۱) در تحقیقی به بررسی وضعیت و مبانی فقهی حقوقی قمار و گرو بندی پرداخته است. قمار، عبارت است از قراردادی بین دو یا چند نفر مربوط به مسابقه ای با هر کیفیتی و هر آلتی به شرط وجود گرو یا عوض. در این تعریف دو رکن اساسی برای مفهوم اصطلاحی قمار وجود دارد، یکی اینکه وسیله ای وجود داشته باشد چه جزء آلات قمار باشد یا اینکه جزء آلات معروف قمار نباشد، دیگری اینکه همراه گرو بندی و شرط بندی باشد یعنی اینکه گرو یا عوضی برای شخص برنده باشد. این اصطلاح در قرآن با عنوان میسر یاد شده است. قمار، گرو بندی، شرط بندی و بخت آزمایی جزء عقود شانس هستند؛ که دارای آثار و احکام مشابهی می باشند. قمار از منظر فقهی اقسام گوناگون دارد که تمامی آنها مشمول حرمت قرار نمی گیرد. بازی با آلات قمار توأم با گرفتن عوض یکی از انواع مسلم قمار حرام است. این حرمت با استناد به منابع چهار گانه فقهی قابل اثبات می باشد.

مهدی کیال (۱۳۹۱) در تحقیقی با عنوان «بررسی فقهی حقوقی آلت قمار» می نویسد؛ بررسی مبانی حرمت و جرم انگاری قمار و ارکان متشکله ای مواد مرتبط با آن در قانون مجازات اسلامی (مواد ۷۰۵-۷۱۱) مباحث مفصلی هستند که در این مجال به آن پرداخته شده است. در نهایت به بیان مصادیق مشکوک آلت قمار (شطرنج، پاسور، تخته نرد، بلیارد) می پردازد و با بیان نظرات و فتاوی فقها در رابطه با حلیت یا حرمت بازی با این وسایل بدون برد و باخت، و در نظر گرفتن عرف متدینین، رواج امروزی این آلات را در بکارگیری برای قمار بررسی نموده؛ در پایان نتیجه گرفته است که کدامیک از آلات قمار در امروز آلت مختصه محسوب نمی شود و به یک وسیله سرگرمی تبدیل شده است و بایستی از زمره ماده ۷۰۶ قانون مجازات اسلامی خارج گردد و به این ترتیب به چالشها و معضلات قانونی در مواد ۷۰۵ و ۷۰۶ قانون مذکور پاسخ مستدل ارائه نماییم به این امید که از اختلاف آراء، با ایجاد رویه ی واحد در آینده جلوگیری شود.

جواد حسین‌زاده (۱۳۹۲) در تحقیقی به بررسی مطالعه تطبیقی ماهیت قرارداد اختیار معامله با قمار پرداخته است. قرارداد اختیار معامله به عنوان یکی از مشتقات ابزاری مفید در جهت کاهش و کنترل ریسک می‌باشد، اما وجود پاره‌ای از شبهات باعث گردیده که مفید بودن این ابزار در بازارهای مالی اسلامی تحت تاثیر قرار بگیرد. چنانچه منتقدین این قراردادها را بواسطه ایراداتی چون قمار بر قیمت‌های آینده، بدست آوردن سود بدون زحمت یا به خطر انداختن سرمایه، عدم قصد طرفین برای انجام معامله، نداشتن سبب مشروع دارا شدن و بسیاری ایرادات دیگر در همین زمینه، قمار و باطل می‌دانند. در این نوشتار با بررسی دقیق ماهیت قرارداد اختیار معامله و قمار در حقوق ایران و انگلستان این نتیجه حاصل می‌گردد که، این ایرادات از یک سو ناشی از ویژگی خاص قرارداد اختیار معامله و از سوی دیگر ناشی از ابهاماتی است که در خصوص قمار در قوانین وجود دارد. از این رو شبهات‌های مطروحه ظاهری است و این دو قرارداد از لحاظ ماهیت، عناصر، کارکرد، هدف، احکام و... کاملاً با یکدیگر متفاوتند.

محمدامین فرجامی (۱۳۹۳) در تحقیقی به بررسی گروبندی و عقود شانس در حقوق ایران پرداخته است. در این پایان نامه موضوع گروبندی و عقود شانس مورد بررسی قرار گرفته است. اصطلاح عقود شانس از حقوق فرانسه وارد حقوق ایران شده و مترادف با عقود احتمالی و قمار است، قمار و گروبندی (شرط بندی) در فقه پیشینه طولانی دارد. قمار دارای چند قسم است: ۱) قمار با آلات مخصوص قمار (۲) بازی با غیر آلات مخصوص قمار که هر دوی آنها می‌تواند شرط برد و باخت یا بدون شرط برد و باخت باشد. در حقوق ایران دعوی ناشی از قمار و گروبندی را باطل اعلام کرده در حالی که اسب سواری و تیراندازی و شمشیر بازی را فقط برای بازیکنان و نه تماشاچیان جایز دانسته که همان سبق و رمایه است. با توجه به پیشرفت جوامع انواع قمار و گروبندی نیز تغییر یافته و بازی‌هایی مانند توتو وجود آمده از طرفی وسایل نقلیه جدید مانند اتومبیلو موتور سیکلت و... ایجاد شده که به نظر می‌رسد بتوان حکم مربوط به سبق و رمایه را گسترش داد چون ویژگی خاصی در اسب سواری و تیراندازی با تیر و کمان که در آن موقع رایج بوده وجود ندارد کهن‌توان شلیک با اسلحه‌های جدید مسابقه اتومبیل رانی را شامل آن ندانست ولی نمی‌توان شامل مسابقات دیگر مانند فوتبال یا... کرد.

مریم شهبازی (۱۳۹۳) در تحقیقی به بررسی ماهیت قمار از دیدگاه فقهای امامیه و تطبیق آن بر مصادیق جدید پرداخته است. هدف از نگارش این تحقیق، بررسی ماهیت قمار و ادله حرمت آن از قرآن کریم، تفاسیر، روایات، اجماع و لهُو بودن قمار است. روش انجام این تحقیق توصیفی - تحلیلی و ابزار کار، کتابخانه و استفاده از نرم افزارهای فقهی است. نتیجه حاصل از نگارش این پایان نامه آنست که با این که حکم قمار صریحاً در کتب فقهی و برخی آلات آن

در روایات بیان شده است. اما تعیین مصادیق جدید آن در عصر حاضر به مکلف و در نهایت عرف واگذار شده است.

مهدیه جیواد (۱۳۹۶) در تحقیقی به بررسی رابطه متقابل اثر تمایلی و اثر پول قمار در بازار بورس اوراق بهادار تهران پرداخته است. این پژوهش اثر تمایلی و اثر پول قمار را در بورس اوراق بهادار تهران مورد بررسی قرار می‌دهد. نتایج تجزیه و تحلیل داده‌ها نشان داد که اثر تمایلی و پول قمار به طور همزمان در یک بازار مالی وجود دارند و بیش تر سرمایه‌گذاران به طور همزمان به هر دو اثر گرایش دارند. هنگامی که سرمایه‌گذاران تصمیم به فروش سهام سودآور در مقابل نگهداری سهام زیان‌ده می‌کنند، درصد سودهای تحقق یافته بیش تر از درصد ضررهای تحقق یافته است و نشان دهنده اثر تمایلی و ریسک‌گریزی در بین سرمایه‌گذاران است. بازده سرمایه‌گذارانی که در این دوره سود دارند و در دوره قبلی سود داشتند نسبت به سرمایه‌گذارانی که در دوره قبلی ضرر داشتند، بعلت وجود اثر پول قمار و ریسک‌پذیری سرمایه‌گذاران، کوچکتر است. زیان سرمایه‌گذارانی که در این دوره ضرر دارند و در دوره قبلی سود داشتند نسبت به سرمایه‌گذارانی که در دوره قبلی ضرر داشتند، بعلت وجود اثر پول قمار و ریسک‌پذیری سرمایه‌گذاران، کوچکتر است.

میثم نظری علوم (۱۳۹۶) در تحقیقی به بررسی نسبت قمار و معاملات مخاطره‌آمیز در فقه امامیه و حقوق ایران با مطالعه تطبیقی در حقوق فرانسه پرداخته است. پژوهش حاضر در همین راستا در سه مرحله طراحی شد که در مرحله نخست به شناخت مفهوم مخاطره (موضوع شناسی)، در مرحله دوم به شناخت حکم کلی مخاطره و در مرحله سوم به شناخت مصادیق قراردادهای مخاطره‌آمیز و حکم هر یک پرداخته شد. در مرحله نخست - موضوع شناسی مخاطره - روش احصای مفاهیم دارای عنصر مخاطره و عنصرشناسی هر یک از این مفاهیم و سپس برقراری ارتباط بین این مفاهیم مبتنی بر مخاطره مورد استفاده قرار گرفت تا از این رهگذر بتوان طبقه‌بندی دقیقی از سطوح مخاطره ارائه نمود. در مرحله دوم پژوهش - حکم شناسی و وضعیت شناسی مخاطره - با استمداد از مبحث قواعد عمومی حاکم بر قراردادها تلاش شد از طریق تطبیق شرایط صحت قراردادها با عناصر کلیدی کشف شده در موضوع شناسی، وضعیت و حکم کلی انواع مخاطرات را ترسیم شود. حاصل مطالعات و بررسی‌های مراحل اول و دوم، به دست آمدن تعریفی تشکیکی از مخاطره در سه سطح در نظام اقتصادی و حقوقی اسلام بوده که هر سطحی قواعد خاص خود را داشته و مواجهه قانونگذار با آن نیز متفاوت از سایر سطوح است. در سطح نخست که دارای پایین‌ترین میزان مخاطره است، حمایت حداکثری وجود داشته به طوری که در اغلب مواردی که قرارداد مورد خدشه قرار می‌گیرد، اصل صحت قراردادها جاری شده و موجودیت آن را تضمین می‌نماید. در سطح بعدی که با میزان غیرمتعارف و

غیرقابل چشم پوشی از مخاطره مواجه هستیم، حمایتی از سوی قانون گذار دیده نمی شود و قرارداد را باطل می داند. در سطح سوم که مخاطره به حد اعلای خود می رسد و اغلب صدق عنوان قرارداد بر عمل واقع شده را مخدوش می نماید، نه تنها حمایتی وجود ندارد، حتی دعاوی راجع به آن نیز مسموع نبوده و حتی در برخی موارد (قمار) عمل مورد جرم انگاری نیز قرار می گیرد. این سطوح سه گانه را می توان مبتنی بر مفاهیم و قراردادهای شاخص هر یک به صورت زیر نامگذاری نمود: ۱. عقود و قراردادهای صحیح ۲. عقود و قراردادهای غرری ۳. عقود و قراردادهای قمار. پس از ارائه طبقه بندی فوق، مصادیق قراردادهای مخاطره آمیز جهت تشخیص جایگاه هر یک در این طبقه بندی، احصاشده و مورد بررسی موضوعی و حکمی قرار گرفت. مصادیق مورد بررسی عبارتند از: قراردادهای مشتقه در بازارهای مالی، فعالیت بورس بازی، بازاریابی شبکه ای و بخت آزمایی که هر یک نیز دارای اقسامی بوده و با تطبیق عناصر هر قسم با عناصر و ارکان تشکیل دهنده قراردادهای شاخص هر طبقه (قمار، گرو بندی و غرر) در نهایت بخشی از قراردادها در سطح نخست - عقود صحیح - و بخش قابل توجهی در سطح دوم - عقود غرری - و بخش محدودی نیز در سطح سوم - عقود قمار - مورد شناسایی قرار گرفت.

د) فرضیات تحقیق :

- ۱- به استناد آیات و روایات و نیز در قوانین موضوعه قمار عملی حرام و مجرمانه است.
- ۲- استفاده از آلات قمار در منابع روایی مورد نهی قرار گرفته است.
- ۳- آلاتی همچون شطرنج، نرد، پاسور از دیدگاه اکثر فقها از مصداق آلات قمار هستند.
- ۴- طبق بررسی های بعمل آمده توسط فقها حرام بودن آلات قمار در میان مراجع عظام مورد اختلاف است.

ه) اهداف تحقیق

هدف کلی:

بررسی مبانی فقهی حقوقی جرم قمار و پیامدهای آن در جامعه .

هدف جزئی:

جمع آوری مطالب و اطلاعات فقهی و حقوقی در مورد قمار.

و) روش شناسی تحقیق

روش کار در این تحقیق توصیفی تحلیلی است و روش گردآوری مطالب کتابخانه ای است و بر اساس تحلیل اطلاعات فیش برداری است. به این صورت که چکیده مطالعات یادداشت شده، سپس در فیش های، مختلف جمع و گرد آوری شده اند. لذا ابزار گردآوری اطلاعات قطعات فیش می باشد. در این پژوهش شیوهی مناسب برای گرد آوری اطلاعات روش کتابخانه ای است و برای همین از کتابها، مجلات و نشریات و همچنین از سایت های اینترنتی معتبر به صورت فیش برداری و با دسته بندی فیش ها بر اساس اهداف تحقیق استفاده می شود، چون تحقیق حاضر از نوع مطالعات توصیفی - تحلیلی است، بنابراین فاقد جامعه آماری است. بعد از جمع آوری اطلاعات و تنظیم از طریق فیش برداری و فرم های مربوطه، فیش ها با توجه به عنوان، موضوع جزئی و فصل بندی تحقیق طبقه بندی شده و اطلاعات و مطالب در بخش های مختلف آورده خواهد شد و تجزیه و تحلیل اطلاعات بصورت توصیفی - تحلیلی انجام خواهد گرفت.

و) ساماندهی تحقیق

این تحقیق با هدف بررسی مبانی فقهی حقوقی جرم قمار و پیامدهای آن در جامعه شکل گرفته است. ابتدا به بیان مسأله تحقیق، اهمیت و ضرورت انجام تحقیق، پیشینه تحقیق و سوالات و اهداف تحقیق پرداخته شده است. در فصل اول؛ کلیات تحقیق (مفاهیم، مبانی و پیشینه تاریخی) بررسی شده اند و در فصل دوم؛ مبانی فقهی حکم بازی با شطرنج از نظر فقهای شیعه و نیز در فصل سوم؛ مبانی حقوقی قمار و آثار آن در جامعه مطالعه شده است. در بخش نهایی تحقیق نیز نتایج حاصل از یافته های تحقیق و نیز پیشنهادات ارائه شده است.

فصل اول

کلیات تحقیق